

Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları No: 24

EMEĞİN DEĞERİ: DİN ve EMEK İLİŞKİSİ

Editörler

Ali ARSLAN

Bahattin TURGUT

Behram HASANOV

Mustafa SEZER

Zonguldak 2018

Bülent Ecevit Üniversitesi Yayınları No: 24

EMEĞİN DEĞERİ: DİN ve EMEK İLİŞKİSİ

Yazarlar

Enver UYSAL, Ali ARSLAN, Bahattin TURGUT, Behram HASANOV, Erdoğan KÖYÜ, Rahmanberdi GODAROV-Orazsahet ORAZOV, Adem GÖRMÜŞ, Metin GÜNDOĞDU, Mustafa SEZER, Ramazan ÖGTEM

Editörler

Ali ARSLAN, Bahattin TURGUT, Behram HASANOV, Mustafa SEZER

Redaktörler

Metin GÜNDOĞDU, Ramazan ÖGTEM, Yasemin HOLOĞLU

ISBN: 978-605-9678-17-9

1. Baskı, 500 adet, Şubat 2018

Grafik Tasarım / Baskı

LOTUS LIFE AJANS Rek.Tan.Bas.Yay.Org.Amb.İth.İhr.San.ve Tic.Ltd.Şti.
Şehit Cevdet Özdemir Mh. Sokullu Cd. Perçem Sk. No: 9/A Çankaya
Tel: 0312 433 23 10 (pbx) Faks: 0312 434 03 56
info@lotusajans.com www.lotusajans.com

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Bülent Ecevit Üniversitesi'ne aittir.

Bütün hakları saklıdır.

Kitabın tümü ya da bölümü/bölemleri Bülent Ecevit Üniversitesi'nin yazılı izni olmadan elektronik, optik, mekanik ya da diğere yollarla basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.

Copyright 2018 by Bülent Ecevit University.

All rights reserved.

No part of this book may be printed, Reproduced or distributed by any electronical, optical, mechanical or other means without the written permission of Bülent Ecevit University.

EMEK EKONOMİ İKTİSAT KAVRAMLARININ İSLÂM DİNİ İLE (ÂYET VE HADİSLERLE) İLİŞKİSİ BAĞLAMINDA BİR LİTERATÜR DENEMESİ

Erdoğan KÖYÜ*

Emek, Ekonomi, İktisât kavramları genelde birlikte kullanıldığından dolayı biz de araştırmamızda bu üç kavramı birlikte değerlendirmenin daha sağlıklı sonuçlar vereceğini düşünüyoruz. Geniş bir perspektiften ele aldığımız bu araştırmamızı sadece Türkçe yazılan kitap, makale, tez ve bildiriler bazında sınırlamaksızın İngilizce, Arapça, Farsça gibi diğer dillerden de tespit edebildiğimiz çalışmaları araştırmamıza dâhil ettik. Öncelikle araştırmamıza Emek, Ekonomi, İktisât, Hadis ve Sünnet terimlerinin anlamlarıyla başlamak istiyoruz.

1. Emek Ekonomi İktisâd Hadis ve Sünnet Kelimelerinin Anlamları

Arapça'da **emek** kelimesinin karşılığı olarak "**sa'y**"¹ kelimesi ile **kesb** ve **kasd** karşılık bulmuş ve **hayır**, **şer**, ıslâh ve **fesâd** ihtiva eden her davranış için kullanılmıştır.²

"Ey iman edenler Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman hemen Allah'ın zikrine koşun..."³ âyetinde "**sa'y**" kelimesinden müştak olan "**fes'av**" kelimesi emir fiil olarak zikredilmiş ve hayırlı bir amel (Allah'ı zikre koşmak) için bir eylem söz konusudur.

"Allah'a ve Peygamberine karşı savaşılanların ve yeryüzünde bozgunculuğa çalışanların cezâsı..." âyetinde ise "**sa'y**" muzârî fiil olarak zikredilmiş ve şerli bir amel için (bozgunculuk) kullanılmıştır.⁴

İngilizcede "**emek**" kelimesinin karşılığı olarak "**earn**" kelimesi kazanmak, edinmek, hak etmek⁵ "**earning**" kazanç, kâr, maaş⁶ "**earner**" ise para kazanan⁷ anlam-

* Yrd. Doç. Dr., Bartın Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi.

1 Necm, 53/39.

2 Ebû'l-Fazl Cemâluddin Muhammed b. Mukrim b. el-Manzûr, *Lisânu'l-Arab* "Sa'y" mad., Dâru Sâdır, Beyrut, ts. c. XIV, s. 385.

3 Cum'a, 62/9.

4 Mâide, 5/33.

5 İngilizce Türkçe Redhouse, 30. Baskı, Redhouse Yay., İstanbul, 1986. s. 298.

6 *Key Dictionary*, Key Publishing, Ankara, 2016. s. 241.

7 *Key Dictionary*, s. 240.

larında kullanılırken “**labour**” kelimesi “**tiring physical or mental work**” şeklinde hem fiziksel hem de zihnî çalışma ve gayret anlamlarında kullanılmıştır.⁸

“**Economy**” kelimesi İngilizce bir kelimedir. İktisat, tasarruf, idâre, tutum, isrâftan çekinme, idâre usûlleri, teşkilât anlamlarına gelmektedir.⁹

“İktisâd” kelimesi ise Arapça’da “**kasd**” kelimesinden türemiş bir isimdir. İfrâtın hilâfı, israf etmemek ve haddi aşmamak anlamlarına gelmektedir.¹⁰

Bu tanımlar muvâcehesinde **emek, ekonomi, iktisât çalışma, gayret, kazanç ve isrâftan kaçınma gibi** birbirlerine yakın anlam taşıyan ve birbirinden ayrı düşünülemez kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ebû Amr Osman b. Abdirrahmân b. Salâh eş-Şehrezûrî (ö. 643/1245), hadis ehli tarafından hadislerin **Sahih, Hasen** ve **Zayıf** şeklinde kısımlara ayrıldığını zikretmiş: “İsnadının sonuna kadar muttasıl bir senedle âdil ve zâbit bir râvinin yine âdil ve zâbit bir raviden rivayet ettiği şâz ve muallel olmayan (**Musned**) bir hadise **Sahih Hadis** denir.”¹¹ şeklinde sahih hadisin tanımını yapmıştır.

Hadis kelimesinin günümüz de yapılan terim manalarından biri ise: “Hz. Peygamberin sözü, fiili, ashabının yaptığını görüp te reddetmediği davranışlar (takrir) ve onun yaratılışı veya huyu ile ilgili her türlü bilgi demektir.”¹² Hadis ile Sünnet terimi mana yönünden aynı şekilde tanımlanmakta olup: “**Sünnet**, Hz. Peygamberin söz, fiil ve takrirlerine ıtlak edilmeden önce muhtelif manalarda kullanılmıştır. Bu manalar içerisinde en çok kullanılan “**es-sîre**” (gidiş) ve “**et-tarîka**” (yol) olmuştur.”¹³ **Sünnet** terim olarak: “Söz, fiil ve takrirleri ile Hz. Peygamberin (s.a.s.) İslâm’ı yaşayarak yorumlaması.”¹⁴ olarak tanımlanmaktadır.

8 *Key Dictionary*, s. 437.

9 İngilizce Türkçe Redhouse, s. 301.

10 *Lisânu'l-Arab* “kasd” mad. c. III, s. 354.

11 Ebû Amr Osman b. Abdirrahmân İbnu’s-Salah eş-Şehrezûrî, *Ulûmu'l-Hadis*, (tah. Nureddin İtr), Dâru'l-Fıkr, 1406/1986. s. 11-12.

12 İmam Nevevî, *Riyâzu's-Salihîn (Peygamberimizden Hayat Ölçüleri) Tercüme ve Şerh* (terc. Kademir, M. Yaşar vdğr.), Erkam Yay., İstanbul, 2014. c. I, s. 13-14.

13 Koçyiğit, Talat, *Hadis Usûlü*, 3. Baskı, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1987. s. 15.

14 İmam Nevevî, *Riyâzu's-Salihîn (Peygamberimizden Hayat Ölçüleri) Tercüme ve Şerh*, c. I, s. 15.

Mehmet Hayri Kırbasoğlu ise yeni bir Sünnet tanımı yapmıştır: “Hz. Peygamberin kendi döneminde İslâm Toplumunu, **akîde, ibadet, tebliğ, eğitim, ahlâk, hukûk, siyâset, ekonomi** gibi çeşitli alanlarda kısacası **bireysel, toplumsal ve evrensel** olmak üzere hayatın her alanında yönlendirip yönetmede, Kur’ân başta olmak üzere esas aldığı ilke ve prensipler bütününe oluşturduğu bir “**zihniyet**” ya da “**dünya görüşüdür.**”¹⁵

Emek Ekonomi İktisât kavramlarının İslâm Dini ile (Âyet ve Hadislerle) ilişkisi bağlamında yapacağımız Literatür denemesine geçmeden önce âyet ve hadislerin ön gördüğü çalışmanın ve helâl kazanmanın gereği üzerinde biraz durmamızın uygun olacağı kanaatindeyiz.

2. Âyet ve Hadisler Emeğin Karşılığını Vermenin Gereğini Vurgular

Canlıların rızkı, Allah’ın teminâtı altındadır. “Yeryüzünde rızkı Allah’a ait olmayan hiçbir varlık yoktur.”¹⁶ ayeti bunu beyan etmektedir. Allah’ın lütfu olan rızkı helal yollardan temin konusunda gayret sarf etmemiz: “Allah’ın nimetlerini saymaya kalksanız sayamazsınız.”¹⁷ âyetinde belirtildiği veçhile Allah’ın verdiği sayısız nimetlere karşı sorumluluğumuzu yerine getirebilme şuurunun bir parçası olduğuna kaniyiz.

İbadetle çalışmanın bir arada ve dengeli olmasını: “Gündüzü maişeti temin vakti kıldık.”¹⁸, “Namaz kılındıktan sonra yeryüzüne dağılın. Allah’ın lütfundan (rızkınızı) arayın. Allah’ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz.”¹⁹ âyetlerinden anlayabiliyoruz.

“İnsanın dikkat yönünden en büyüğü hem dünyası hem de âhireti için özen gösterendir.”²⁰ hadisinde de dünya ve ahiret dengesinin vurgulandığını görüyoruz.

Allah Teâlâ, insanın işlerinde ve davranışlarında dikkatli ve hassas olması gerektiğini ve kendisi kontrol altında tutulduğunu ve davranışlarının kaydedildiğini: “İnsan

---

15 Kırbasoğlu, Mehmet Hayri, *İslâm Düşüncesinde Sünnet*, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 1996. s. 104.

16 Hûd, 11/6.

17 İbrahim, 14/34.

18 Nebe, 78/11.

19 Cuma, 62/10.

20 İbn Mâce, Ebû Abdillah, *Sunen*, Çağrı Yay., İstanbul, 1992. Ticârât, 2.

kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder?"²¹ "Şunu iyi bilin ki üzerinizde bekçiler var. Değerli yazıcılar var. Onlar, yapmakta olduklarınızı bilir."²² âyetleriyle ifade etmiştir.

Kullarının helal kazanarak hayatlarını idame ettirmenin yollarını göstermek için Allah peygamberler göndermiş, insan emeğinin karşılığını alacağını: "Doğrusu kişinin çalıştığından başkası kendinin değildir."²³, ayetiyle ifade ederken : "Kim zerre miktarı bir hayır işlerse onun mükâfatını görecektir, kim de zerre miktarı şer işlerse onu görür."²⁴ âyetleriyle de olumlu ya da olumsuz davranışlarının sorumluluğunun mükâfat veya ceza olarak kendine döneceğini beyan etmiştir. "İnsanlara mal ve ücretini eksik vermeyin."²⁵ âyetiyle alışverişin ve emeğin temel iki esasına dikkat çekmiş, "Sizden erkek ve kadın hiç kimsenin amelini zayi etmem."²⁶ beyanıyla çalışanların mükâfatlarının kendilerine verileceğine işaret etmiştir.

Allah Teâlâ: "Alışveriş de fâiz gibidir."²⁷ diyerek faizle alışverişini birbirine karıştırmak ve aynı işmiş gibi değerlendirmek isteyenleri: "Allah, alışverişini helal fâizi haram kılmıştır."²⁸ buyurarak emeğin değerini vurgularken emeksiz bir sermayenin ise haram kılınmış olduğunu: "Ey iman edenler! mallarınızı aranızda bâtıl yollarla yemeyin. Ancak karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle yiyin..."²⁹ âyetiyle de helal yollarla ve karşılıklı rıza neticesinde kazancın değerini beyan etmiştir. Peygamberimiz (s.a.s.): "Helâl bellidir. Haram bellidir. Bu ikisi arasında da şüpheli şeyler vardır."³⁰ sözüyle haram mı helal mi? olduğu şüpheli hususların da bulunduğunu bunlardan da sakınmamızı tavsiye ederek işlerimizde helali arama ve haramdan kaçınmanın gerekliliğine

---

21 Kıyâme, 75/36.

22 İnfıtâr, 82/10-12.

23 Necm, 53/39.

24 Zilzâl, 99/7-8.

25 A'râf, 7/85.

26 Âl-i İmrân, 195/3.

27 Bakara, 2/275.

28 Bakara, 2/275.

29 Nisâ, 4/29.

30 Muhammed b. İsbâ et-Tirmizî, *Sunen*, Çağrı Yay., 1992, Buyû, 1

dikkat çekmiştir. “Veren elin alan elden hayırlı olduğunu”³¹ ifade ederek helalinden kazanıp, infâk etmenin gereğini vurgulamıştır.

Hadis metinlerinde iyiliğin karşılığının misliyle karşılığının olduğu: “Bir iyiliğe öncülük eden kimseye, o iyiliği yapan gibi sevap vardır.”³² beyanıyla ifade edilmiş, hayır veya şer olarak kişinin yaptığı için karşılığını almakla kalmayıp o güzel veya çirkin işi yapanın da mükâfatından pay alabileceğini: “Kim iyi yönde bir çığır açarsa bunun sevabı ve bu çığırda yürüyenleri sevabında da kendisine verilir. Onların sevabından da bir şey noksanlaşmaz. Her kim de kötü yönde bir çığır açarsa onun günahı ve o çığırda yürüyenlerin günahından da kendisine verilir. Fakat onların günahından hiçbir şey noksanlaşmaz.”³³ hadisiyle ifade etmiştir.

Bu hadisin zikrettiği kötü yolda bir çığır açmanın cezasının ise: “Haksız olarak öldürülen her kişinin kanından bir pay, Âdem’in ilk oğluna ayrılır. Çünkü o, insan öldürme çığırını ilk başlatan kişidir.”³⁴ şeklinde kendi cezasıyla birlikte o fiili irtikap edenin de cezasının kendisine yükleneceği ifade edilmiştir.

Hadis metinleri içinde: “Alın teri kurumadan ödeyiniz.”³⁵ hadisi bu konuda önemli bir yer tutmaktadır. “Kişi kendi elinin emeğinden daha temiz bir kazanç elde etmemiştir.”³⁶ “Hiç biriniz asla kendi ellerinin emeğinden daha hayırlı bir yemek yememiştir. Allah Rasûlü Dâvûd (a.s.) sadece el emeği ile kazandığını yedi.”³⁷ “Emin tâcir, sâdik Müslüman Kıyâmet Günü şehitlerle beraberdir.”³⁸ “Câlibin (hayvan alıp satan) rızıklandırılacağını, muhtekirin (karaborsacı, vurguncu) ise lanetlenmiş olduğunu”³⁹, “Allah’ın, müslümanların yiyeceği üzerinde ihtikâr yapanı cüzâm ve iflâsla

31 Muhammed b. İsmail el-Buhârî, *el-Câmiu’s-Sahîh*, Çağrı Yay., İstanbul,1992. Nafakât, 2.

32 Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş’as, *Sünen*, Çağrı Yay. İstanbul,1992. Edeb, 114-115.

33 Muslim b. el-Haccâc, *el-Câmiu’s-Sahîh*, Çağrı Yay. İstanbul,1992. Zekât, 20. Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb en-Nesâî, *Sunen*, Çağrı Yay., İstanbul,1992. Zekât, 64.

34 Buhârî, İ’tisâm,15, Cenâiz, 33, Enbiya, 1, Diyât, 2. Müslim, Kasâme,7. İbn Mâce, Diyât, 1.

35 İbn Mâce, Rahûn, 4.

36 İbn Mâce, Ticârât, 1.

37 Buhârî, Buyû, 15.

38 İbn Mâce, Ticârât, 1.

39 İbn Mâce, Ticârât, 1.

cezalandıracağını"⁴⁰ gibi hadis mealleri emeğin karşılığının alınacağına ve helal kazancın önemini vurgulamaktadır.

3. Emek Ekonomi İktisat Kavramlarının İslâm Dini İle (Âyet ve Hadislerle) İlişkisi Bağlamında Bir Literatür Denemesi

Emek Hadis ilişkisi bağlamında yaptığımız araştırmada *Emek Ekonomi İktisat Kavramlarının İslâm Dini İle (Âyet veya Hadislerle) İlişkisi* bağlamında bazı konuların ele alınmasının yanında kitap, yüksek lisans ve doktora tezleri, makaleler, Sempozyum bildirileri ve çalıştaylarda genelde İslâm'da başlığı altında âyet ve hadisler muvâcehesinde İktisat ve İslâm, İktisat Din ilişkisi, İslâm İktisâdî Nizâm, Kur'ân ve Sünnette İktisâdî Metinler, Emek ve İslâm, İslâm ve Ekonomi, İslâm Ekonomisinin Prensipleri, İslâm Ekonomik Hayat, İslâm'da Sosyo-Ekonomik Değerler, Çağdaş Ekonomik Doktrinler, İslâm Çalışma Ahlâkı, Çalışma Hayatı ve İslâm, İslâm Hukûkunda İstihdâm, İslâm'da İşçi-İşveren Münasebetleri, İslâm'da Ücret Kavramı, İşçi Gücü, İşçi Hakları, İslâm Hukûkunda Kadınların Ekonomik Hakları, İslâm ile Protestanlıkta Çalışma Etiği'nin Karşılaştırılması gibi konuların genel olarak ele alındığını tespit ettik. Ayrıca İslâm İktisadı ve Emek konulu bir atölye çalışması yapılmış ve sunulan bildiriler kitap olarak yayımlanmıştır. Konferanslarda ise bu konular ile ilgili sunumlar yapılmış ve bu sunumlar basılarak hizmete sunulmuştur.

3. 1. Kitap

3. 1. 1. Türkçe

1. Muhammed Abdulmennân, İslâm Ekonomisi (çev. Bahri Zengin), 1967.
2. Sezai Karakoç, İslâm Toplumunun Ekonomik Strüktürü, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1967
3. Yusuf Ziya İnan, İslâm Toplumunda İşçi ve Tâcirin Sosyal Görevi, Çağ Yay., İstanbul, 1967.
4. Musa Çakır, Çalışmak İbadettir İslâm'da İşçi ve İşveren Hakkı, Üç Dal Neşriyat, İstanbul, 1967.
5. Muhammed Hamidullah, *Modern İktisât ve İslâm* (çev. Salih Tuğ, Yusuf Ziya Kavakçı), Yağmur, Yay., İstanbul, 1969.

---

40 İbn Mâce, Ticârât, 6.

6. M. Ömer Çarpa, İslâm Ekonomi Sistemi (terc. Fatih Kurtulmuş), Fikir Yay., İstanbul, 1970.
7. Ahmet Şahin, İslâm'da İşçi ve İşveren Hakları. İstanbul, Yaylacık Matbaası, 1972.
8. Muhammed Abdulmennân, İslâm Ekonomisi (terc. Bahri Zengin), Fikir Yay., İstanbul, 1976.
9. Sebahaddin Zaim, İslâm ve İktisâdî Nizâm, Teknik Elemanlar Birliği Yay., Karabük, 1979.
10. Muhammed Bakır es-Sadr, İslâm Ekonomi Doktrini, (terc. Mehmet Keskin vdğr.), Hicret Yay., 1979.
11. Ahmet Debbağoğlu, İslâm İktisâdına Giriş. Dergâh Yay., İstanbul, 1979
12. Celal Yeniçeri, İslâm İktisâdının Esasları, Şamil Yay., İstanbul, 1980.
13. Abdulmennân Mevlânâ, *İslâm Ekonomisi Teori ve Pratik*, Fikir Yay., İstanbul 1980.
14. Hayrettin Karaman, İslâm'da İşçi İşveren Münâsebetleri, Marifet Yay., İstanbul, 1981.
15. İsmet Bozdağ, İslâmiyetin Sosyo-Ekonomik Modeli Üçüncü Çözüm, Kervan Kitapçılık Basın Sanayi, İstanbul, 1983.
16. Sabri Fehmi Ülgener, *Darlık Buhranları ve İslâm İktisât Siyaseti*, Mayaş Yay., İstanbul, 1984.
17. Muhammed Sıddîkî Necatullah, İslâm Ekonomi Düşüncesi (terc. Yaşar Kaplan). Bir Yay., İstanbul, 1984.
18. Hamdi Döndüren, İslâm'da İşçi İşveren Münâsebetleri, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1986.
19. Halit Ünal, *Kur'ân ve Hadiste İş ve Ecir Kelimelerinin Kullanılışı İslâm'da Emek ve İşveren Münasebetleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1986.
20. Abdulvehhâb Öztürk, İslâm'da Emek ve İşçi-İşveren Münâsebetleri, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1986.
21. Davut Benli, İslâm'ın Zuhur Ettiği Yıllarda Mekke Ekonomisi, Erzurum, 1987.

22. *İktisâdî Kalkınma ve İslâm*, İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, İstanbul, 1987.
23. *Mukâyeseli Hukûk ve Uygulama Açısından İşçi-İşveren Münasebetleri*, İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, İstanbul, 1987.
24. Ahmet Tabakoğlu, *İslâm ve Ekonomik Hayat*. Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara, 1987.
25. Bekir Ali Bilgiç, *İslâm'da Kazanç Sistemi ve Çalışma Hayatı*, Fatih Gençlik Vakfı Yay., İstanbul, 1990.
26. Hüseyin Kaleşi, *İslâm'da İş ve Ticâret Ahlâkı*. Seha Neşriyat, İstanbul, 1990.
27. Zafer Aslan, *İslâm Ekonomi Ahlâkı*, Erzurum, 1991.
28. İbrahim Kanyılmaz, *İslâm Ekonomisi Finansman Meseleleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul, 1992.
29. Sebahaddin Zaim, *İslâm İnsan Ekonomisi*, Yeni Asya Yay., İstanbul, 1992.
30. Yunus Vehbi Yavuz, *Çalışma Hayatı ve İslâm*, Tuğra Neşriyat, İstanbul, 1992.
31. Cengiz Kallek, *Hz. Peygamber Döneminde Devlet ve Piyasa*, İstanbul, Bilim ve Sanat Vakfı, 1992.
32. M. Sabri Erdoğan, *İslâm Ekonomisinde Tasarruf ve Ekonomik Gelişme*. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay. İstanbul, 1992.
33. Muhammed b. Ahmed Ebî Sehl Şemsuddin, *Kitâbu'l-Kesb Şerhi* (İmam Muhammed Şeybânî (çev. Mustafa Baktır)), Seha Neşriyat, İstanbul, 1993.
34. *Risk Sermayesi Özel Finans Kurumları ve Para Vakıfları*, İslâmî İlimler Araştırma Vakfı, İstanbul, 1993.
35. Hamdi Döndüren, *Çağdaş Ekonomik Problemlere İslâmî Yaklaşımlar*. 2. Baskı. Kültür Basın Yayın Birliği, İstanbul, 1993.
36. Hamdi Döndüren, *Delilleriyle Ticaret ve İktisat İlmihâli*, Altınoluk Yay., İstanbul, 1993.
37. M. Sabri Erdoğan, *İslâm Ekonomisinde Gelir ve Sermaye*, Sebil Yay., İstanbul, 1994.
38. Âdem Esen, *Sosyal Siyaset Açısından İslâm'da Ücret Kavramı*, Türkiye Diyanet

Vakfı Yay., Ankara, 1995.

39. Osman Eskiciođlu, İslâm Hukûku Açısından Serbest Piyasa Ekonomisi, Anadolu Matbaacılık, İzmir, 1995.

40. Talip Altuđ, İslâm Ekonomisi Üzerine, Berikan Yay., Ankara, 1996.

41. Hasenî Ahmed, İslâm'da Para (çev. Âdem Esen). İz Yay., 1996.

42. Servet Armağan, *Anahatlarıyla İslâm Ekonomisi*, Timaş Yay., İstanbul, 1996.

43. Celal Yeniçeri, İslâm'da Emek ve Karşılığı Emek ve İşçi-İşveren Münâsebetleri, Ensar Yay., İstanbul, 1996.

44. Celal Yeniçeri, *Peygamber ve Sonrasında İslâm'ın Emeğe Bakışı ve Emek Hayatını Düzenlemesi*, Çamlıca Yay., İstanbul, 1996.

45. Cengiz Kallek, *Asr-ı Saadette Yönetim-Piyasa İlişkisi*, İz Yay., İstanbul, 1997.

46. Ali Şeriatî, İslâm Ekonomisi (terc. Kenan Çamurcu), Eramat Matbaası, İstanbul, 1998.

47. Osman Eskiciođlu, İslâm ve Ekonomi, İzmir, 1999.

48. Yunus Apaydın, İslâm Sivil Toplum Piyasa Ekonomisi, (yay. Ömer Demir), Liberte Yay., Ankara, 1999.

49. Talip Altuđ, İslâm Ekonomisi Üzerine, Ankara, 2000.

50. Ali Şensoy, İslâm Ekonomisi Açısından Dayanışma ve Sosyal Güvenlik (ed. Turan Koçtürk), Mavi Yay., İstanbul, 2001.

51. Chapra Umer, İslâm ve İktisadi Kalkınma (terc. Âdem Esen). Cantaş Yay., 2002.

52. Cengiz Kallek, *İslâm İktisâd Düşüncesi Tarihi Harâc ve Emvâl Kitapları*, Klasik Yay., İstanbul, 2004.

53. Ahmet Tabakoğlu, İslâm İktisâdı Toplu Makaleler-I, Kitabevi Yay., İstanbul, 2005.

54. Ahmet Tabakoğlu, İslâm İktisâdı Toplu Makaleler-II, Kitabevi Yay., İstanbul, 2005.

55. Servet Armağan, İslâm Ekonomisi, Gündönümü Yay., İstanbul, 2005.

56. Affâne Hüsâmeddin, *Fıkhî ve Ahlâkî Yönleriyle İslâm'da Ticâret* (terc. Servet Bayındır), Polen Yay., 2007.
57. Ekrem Erdem, *Para Banka ve Finansal Sistem*, Detay Yay., Ankara, 2008.
58. Abdurrahman Kurt, *İslâm Çalışma Ahlâkı*. Emin Yay., Bursa, 2009
59. *Sosyal Piyasa Ekonomisi ve İslâm'daki Algılanışı* (düz. Konrad Adenauer Stiftung) Ofset Fotomat, Ankara, 2011.
60. Faruk Yılmaz, *İslâm Ekonomisi Felsefesi*, Berikan Yay., Ankara, 2011.
61. Cevat Akşit, *İslâm'da Ticaret Prensipleri*, Gümüşev Yay., İstanbul, 2011.
62. Lütfi Bergen, *Edebî Metinde Din ve İktisat*, Ayışığı Yay. İstanbul, 2012.
63. Âdem Esen, *Sosyal Siyaset Açısından İslâm'da Ücret*. Diyanet Vakfı Yay., Ankara, 2012.
64. *Fıkhî Açısından Finans ve Altın İşlemleri*, İslâmi İlimler Araştırma Vakfı, İstanbul, 1987.
65. Celal Yeniçeri, *İslâm'ın Dayanışma ve Paylaşma Medeniyeti*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yay., İstanbul, 2013.
66. Hakan Köse, *Allah Emekten Yanadır*, Akis Kitap, İstanbul, 2013.
67. Şevki Çobanoğlu. *İslâm Ekonomisi*, Yediveren Yay., İstanbul, 2013.
68. *İslâm Ekonomisi Tanım ve Metodoloji Üzerine Tartışmalar*, (ed. Sercan Karadoğan) *İslâm Ekonomisi Enstitüsü Yay.*, İstanbul, 2014.
69. Muhammed Emin Yıldırım, *Asr-ı Saadet'te Ticaret ve Tüccâr Sahâbiler*, İGİAD Yayınları, İstanbul, 2014.
70. Hüseyin Atay, *İslâm'da İşçi İşveren İlişkileri*, Atay Yay., Ankara, 2015.⁴¹

---

41 Kitabın tanıtımında güzel bir değerlendirmeye yer verilmiştir: “İnsanın şerefi pahalı elbise giymesi, pahalı koltuğa oturması ve yaptığı işten çok para kazanmasına göre değil, işini nasıl yaptığına göre değerlendirilir. Yaptıkları iyi, güzel, Allah'ı ve insanları mutlu edecek şekilde ise, o kimse Allah katında ve insanlar arasında iyi ve şerefli bir insandır, yoksa değildir. İslâm dinine göre insanoğlu oturduğu makam koltuğundan veya içinde bulunduğu mekândan şeref almaz. İnsanoğluna şeref veren, davranış ve hareketleridir. İnsan oturduğu yere kendisi şeref verir ve kalkıp gidince de şerefi beraberinde götürür. İslâm'da en yüce şeref, helalinden yemek ve giyinmektir. Bir şeyi hak etmek, en üstün niteliktir. Haktan daha üstün, daha şerefli, daha arı bir şey yoktur. Bunun için yüce Allah'ın bir adı da Hak'tır. <http://huseyinatay.com/Kitaplari/Kitap/27/İslâmında-isci-isveren-iliskileri.html>. ErişimTarihi:21.09.2017.

71. Cengiz Kallek. *Sosyal Servet İslâm'da Yönetim Piyasa İlişkisi*, Klasik Yay., İstanbul, 2015.
72. Şahin Yeşilyurt. *Din ve Ekonomi Bağlamında İslâm Mâliye Tarihi ve Mâliye Sistemi*, Gazi Kitabevi, Ankara, 2015.
73. Erdoğan Aydın, *İslâmiyetin Ekonomi Politigi*, Literatür Yay., İstanbul, 2015.
74. İsmail Kurt, *Para Vakıfları Nazariyat ve Tatbikat*, İSAV Kitaplığı, İstanbul, 2015.
75. Yahya Abdurrahman, *İslâm'da Bankacılık ve Finansman* (terc. Salih Tuğ, M. Abdullah Tuğ), Sahattin Zaim Üniversitesi Yay., İstanbul, 2015.
76. Saffet Köse, *İslâm Hukûku Açısından Emek İslâm İktisâdı ve Emek, Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlâkı Derneği*, İstanbul, 2016.
77. *İslâm Ekonomisi ve Finansı* (ed. Seyfettin Erdoğan), Umuttepe Yay., Kocaeli, 2016.
78. Muhammed Eyub, *İslâmî Finansı Anlamak*, (terc. Suna Aktan Çürük vdğr.) İktisat Yay., İstanbul, 2017.
79. Abdulazim Islâhî, *Müslümanların İktisâdî Düşünce ve Analize Katkıları* (terc. Fatih Furkan Akosman vdğr.), İktisat Yay., İstanbul, 2017.
80. Abdulazim Islâhî, *İslâm İktisat Düşüncesi ve Kurumları (16. Yüzyıl)*, İktisat Yay., İstanbul, 2017.
81. Kazım Yardımcı, *Refahın Yolu İslâm Ekonomisi*, Yardımcı Yay., Adıyaman. ts.
82. Faruk Yılmaz, *İslâm Ekonomisi ve Sosyal Güvenlik Sistemi*, Marifet Yay., İstanbul, ts.
83. Muhammed Bakır es-Sadr, *İslâm ve İktisâdî Ekoller*, Akademi Yay., ts.
84. *İslâm Ekonomisi ve Bankacılığı*, yy. ts.

3. 1. 2. Kitap Bölümü

Mehmet Bulut, *A Look at Cash Waqfs as Islamic Financial Institutions and Instruments. Critical Issues and Challenges in Islamic Economics and Finance Development Kitabı içinde* (ed. V. Efendić vdğr.) Cham, Palgrave MacMillan. DOI 10.1007/978-3-319-45029-2_4. 85-96.

3. 1. 3. Arapça

1. İsmail Yahya, *el-'Amel fi'l-Islâm*, Kahire, 1977.
2. Abdussâmî el-Mısırî, *Mukavvamât el-'Amel lil-Islâm*, Kahire, Mektebetu Vehbe, 1982.
3. M. Kahf, *en-Nusûsu'l-İktisâdiyye mine'l-Kur'ân ve's-Sunne*, Merkezu'l-Nasru'l-İlmî, Cidde, 1995.
4. es-Seyyid Rifat Avdî, *Turâsu'l-Muslimîne'l-İlmî fi'l-İktisâd, Dâru'l-Buhûs li'd-Dirâseti'l-İlmiyye ve'l-İhyâ*, Kahire, 1426/2005.
5. Muhammed Zekeriyya Kandehevî, *Fedâilu Ticâret*, (terc. Hayri Demirci), Gülîstan Neşriyat, İstanbul, 2015.

3. 1. 4. Farsça

Abul-Hasan Bamsadre, *Kar va Karjçar dar Estam*, Tahran, Payam-i Aidi, 1980.

3. 1. 5. İngilizce

1. S. A. Mawdudi, *Economic of Islam*, Islamic Publication, 1969.
2. Maxime Rodinson, *Islam and Capitalism*, London, Penguin, 1974.
3. Zaydan Abdalbaki, *Work Workers and Professions in Islam*, Mektebetu Vehbe, Cairo, 1978.
4. Peter Gran, *Islamic Roots of Capitalism*, University of Texas Press, 1979.
5. Ismail al-Faruqi, *Towards Islamic Labour and Unionism. Three Papers*, Cairo/ Geneva, The International Islamic Confederation of Labour, 1980.
6. Mehdi Bazargan, *Work and Islam*, Houston, Free Islamic Literature Inc., 1979.
7. Issa Abduh, *Work in Islam*, Cairo, Daru'l-Maarif, 1983.
8. Masudul Alam Choudhury, *Principles of Islamic Economics*. Middle Eastern Studies, 1983. 19 (1), 93-103.
9. A. Islahi, *Economic Thought of Ibn al-Qayyim*, International Center for Research in İslâm Economics. Jeddah, 1984.
10. *Monetary and Fiscal Economics of Islam an Outline of Some Major Subjects for Research*, Jamiat al-Malik Abd al-Aziz (İslâm'ın Parasal ve Mali Ekonomisi Araştırma İçin Ana Konuların Bir Taslağı), (çev. Gönül Yaman), Furkan Yay., İstanbul, 1983.

11. İbrahim el-Nemah, *Work and Workers in Islamic Thought*, Jeddah, 1985
12. M. Yassine Essid, *Islamic Economic Thought in Preclassical Economic Thought From Greeks to the Scottish Enlightenment*, yy.,1987.
13. A. Islahi, *Economic Concepts of İbn Taimiyah*, The İslâm Foundation, Leicester, 1988.
14. M. A. Khan, *Economic Teachings of Prophet Muhammad (p.b.u.h.) A Select Anthology of Hadith Literature*, International Institute of Islamic Economics & Institute of Policy Studies, Islamabad, 1989.
15. A. Rahman, *Economic Doctrines of Islam*, Muslim Educational Trust, London, 1986.
16. İbrahim Muhammed İsmail, *İslam Economic Aspects* (Çağdaş Ekonomik Doktrinler ve İslâm) (terc. Cemal Aydın) Boğaziçi Yay., İstanbul, 1990.
17. Muhammed Bakır es-Sadr, *İslam and Schools of Economics* (terc. Sedat Namdar), İstanbul, 1991.
18. Abdulmennân Mevlânâ, *The Behavior of the Firm and its Objective in an Islamic Framework Readings in Microeconomics in Islam Perspective*, Longman, Kuala Lumpur, 1992.
19. M. Yassine Essid, *A Critique of the Origins of Islamic Economic Thought*. E. J. Brill, Leiden,1995.
20. S. M. Ghazanfar, A. A. Islahi. *Economic Thought of al-Ghazali (d. 505/1111)*, İslâm Economics Research Series. King Abdulaziz University, Jeddah, 1997.
21. Timur Kuran, *Economic Aspects of Islam* (İslâm'ın Ekonomik Yüzleri) (terc. Y. Tezgiden). İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.⁴²
22. M. Ubeydullah, *İslâm Financial Services*, King Abdulaziz University İslâm Economics Resarch Centre, Jeddah, 2005.
23. A. el-Ashker, *Islamic Economics A Short History*. E. J. Brill, Leiden, 2006.

---

42 Mustafa Acar, bu kitabın tanıtımını yapmıştır. Bkz. İslâmi Araştırmalar Dergisi, 2005, c. 18, sy. 4, s. 479-484.

24. C. Tripp, *Islam and the Moral Economy The Challenge of Capitalism*, Cambridge University Press, 2006.

25. K. ar-Rahman, *The Concept of Labour in Islamic Law*. Xlibris. USA, 2010.

26. L. Taib, *Human Capital Development from Islamic Perspective*. Malaysia, 2013.

27. S. M. Ghazanfar, *Medieval İslâm Economic Thought Filling the Great Gap in European Economics (Orta Çağ İslâm İktisat Düşüncesi Batı İktisat Düşüncesindeki Büyük Halkanın Telâfisi)* (terc. Sabri Akgönül), Klasik Yay., 2015.

28. Patrick Haenni, *Market Islam Neoliberalism in the Islamic Context (Piyasa İslâmı İslâm Sûretinde Neoliberalizm)* (terc. Levet Ünsaldı), Heretik Yay., ts.

4. Tezler

4. 1. Doktora

1. Osman Şekerci, *İslâm Şirketler Hukûku Özellikle Emek-Sermaye Şirketi (el-Mudâraba)*, (dan: Salih Tuğ), Atatürk Üniversitesi SBE, Erzurum, 1981.

2. Celal Yeniçeri, *İslâm'da Devlet Bütçesi Hukûku ve İlgili Müesseselerin Ortaya Çıkışı*, Atatürk Üniversitesi İslâmî İlimler Fakültesi, Erzurum, 1983.

3. Suat Erdem, *İslâm Hukûkunda İstihdam İlişkisi ve İstihdam Edenlerin Sorumluluğu*. Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, 2007.

4. Alpaslan Alkış, *İslâm Hukûku Açısından Tüketicinin Korunması*, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya, 2012.

4. 1. 2. Devam Eden Doktora Tezi

Cem Korkut, *İslâm'da Sermaye Yapısı ve Oluşumu Fon Toplama için Çağdaş (Modern) Öneriler*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. SBE.

4. 2. Yüksek Lisans

4. 2. 1. Türkçe

1. Kubilay Yılmaz, *İslâmî Düşünce de İktisât-İktisâdî Doktrinler Çerçevesinde bir Deneme*, 1996.

2. Hüseyin Çalışkan, *İslâm Hukûkunda Alet-Emek Ortaklığı*, (dan: Hüseyin Tekin Gökmenoğlu) Selçuk Üniversitesi SBE, Konya, 1998.

3. Ahmet İnanır, *İslâm Hukûkunda Emek Şirketi*, (dan: Mehmet Erkal) Sakarya Üniversitesi SBE, Sakarya, 1999.
4. Hasan Ellek, *İslâm Hukûkunda Emek-Sermaye Ortaklığı (Mudârabe) ve Diğer Ortaklıklarla İlişkisi*, (dan: Hamdi Döndüren), Uludağ Üniversitesi SBE, Bursa, 2003.
5. Zeynep Altuntaş, *19. yüzyılın İlk Yarısında Kadın Terekelerine Göre Osmanlı İktisâdî ve İctimâî Hayatı*, (dan: Ziya Yılmaz) Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul, 2004.
6. Mustafa Doğan, *Siyasal Açıdan 1980 Sonrası İslâmi Sermaye Birikim Modelinin Analizi Türkiye’de İslâm Bankacılığı*, 2006.
7. Nurettin Akcan, *İslâm Fıkhdında İşçinin Hak ve Sorumlulukları, Çukurova Üniversitesi, SBE, 2008.*
8. Filiz Öztürk, *Bazı İslâm İktisât Kaynaklarının Çağdaş İktisât Yönünden Değerlendirilmesi*, 2008.
9. Abdurrahman Arslan, *Hadislerde Ticârî Ahlâk*, Süleyman Demirel Üniversitesi, SBE, 2001.
10. Tufan Sarıtaş, *İslâm Toplumunda Emek ve Sermaye*, 2013.
11. Hasib Arkawi, *İslâm Fıkhdında Fiyatlandırma*, 2014.
12. Ali Fidan, *Din ve Kalkınma (Türkiye Tecrübesi)*, 2014.
14. Mustafa Ammâr Kılıç, *İslâmcı Hâfızada “Emek” Sorunu Türkiye’de 1980-2000 Arası İslâmcı Dergilerde Sosyal Adâlet Söylemi*, (dan: Halil Aydınalp) Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2016.
15. Farhang Muhammed Ali, *Muheddîdâtü’l-İktisâd fi’l-Fikhi’l-İslâmî*, 2016.
16. Osman Muhammed İsmail, *İslâm Ekonomisi ve İş Ahlâkı*, 2017.
17. Numan Orhan, *Borsa Analiz Tekniklerinin İslâmî Finans Aracı Sukûkta Uygulanabilirliği*, 2017.
18. Ferda Güvenilir, *İslâm İktisâdı Bağlamında Merkez Bankacılığı ve Para Politikası*, 2017.

4. 2. 2. İngilizce

Mohammad Ayyad, *The Concept of Labour in Islam The Status Duties and Rights of Laborers*, American University in Cairo.

5. Ders Notu

M. A. Khan, *A Survey of Comtemporany Economics Thought in İslâm*, 1975.

6. Makale

6. 1. Türkçe

1. Hüsnü Ezber Bodur, *Modern Kapitalizmin Doğmasında Dinin Rolü Kapitalizmin Rûhu ile Protestan Ahlâkı Arasındaki İlişki*, Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Erzurum, 1990, sy: 9, s. 80-95.

2. Muhammed Iqbal Anjum, *İslâm'da Gelir ve Servet Dağılımı*, (çev. Ahmet Kermerli) *İslâmî Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (3), 83-98.

3. H. Mehmet Soysaldı, *Kur'an'a Göre Çalışmanın Önemi*, Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Elazığ, 2000, sy. 5, s. 45-54.

4. Veli Kayhan, *Kur'an'a Göre İsrâf ve İktisât*, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2006 (6), 149-95.

5. Şennur Özdemir, *Din-Ekonomi İlişkisi ve Güncel Arayışlar*, On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Samsun, 2007, sy. 23, s. 153-164.

6. Nilgün Ongan Tunccan, *İslâm Ekonomisinde Bölüşüm*, *Çalışma ve Toplum*, 2008. (4), 213-238.

7. Sabahattin Zaim, *İslâm Ekonomisi ve İslâm Ülkeleri İş Birliği Sahasında Son 50 Yılda Gelişmeler*, *İş Ahlâkı Dergisi*, Mayıs, 2010, c. 3, sy. 5, s. 125-143.

8. Ali Rıza Gül, *İslâm İktisât Düşüncesinin Kur'an'daki Temelleri*, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2010, 51 (2), s. 27-78.

9. Hür Mahmut Yücer, *İlim Yolunda Harcanan Emek Asla Zayi Olmaz*, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi* (Selçuk Eraydın'a Armağan), 2011, c. XII, sy. 27, s. 121-123.

10. Özgün Burak Kaymakçı, *Seküler Bir Alan Olarak İktisât ve Din İlişkisi*, *İnsan ve Toplum Dergisi*, 2012, c. II, sy. 4, s. 119-135.

11. Mustafa Karahöyük, *Din ve Ekonomi İlişkisi*, *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013, Güz, sy. 6, s. 193-220.

12. Hasan Yaşaroğlu, İslâm'ın İlk Kapitalizm İtirazı Ebu Zerr el-Gıfârî ve Ebu Zerr *Hareketi*, Turkish Studies, 2013. 8 (12), s. 1421-33.
13. Yüksel Çayıroğlu, İslâm İktisadının Karakteristik Özellikleri, İslâm Hukûku Araştırmaları Dergisi, 2014. (24), s.149-183.
14. Ersan Bocutoğlu, İbn Hâldun ve Adam Smith'in İş Bölümü Konusundaki Görüşleri Üzerine Bir Değerlendirme, HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 2015/1 c. 4., y. 4. sy: 8.
15. Veli Sırım, İslâm Ekonomisinde İşçi-İşveren İlişkileri, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2016. y. 4, sy. 35, s. 366-374.
16. Veli Sırım, İslâm Ekonomisinde İşçi-İşveren İlişkileri, Balkan Sosyal Bilimler Dergisi, 2016. s. 773-785.
17. Mehmet Bulut vdğr. *Finansal İstikrâr ve Para Vakıfları Etkisi Rumeli Para Vakıfları Örnekleri*. İslâm Ekonomisi ve Finansı Dergisi, 2016. 2 (1), s. 55-76.
18. Emre Berber, *Kabile Sistemi Ekseninde Medine Vesikası ve Yeni İslâm Toplumunun Sosyo-Siyasal Niteliği*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 2016. (26), s. 461-492.
19. İzzettin Önder, İktisat ve Din İlişkisi⁴³

6. 2. İngilizce

1. Z. Ahmed, *Socio-Economic Values of Islam and Their Significance and Relevance to the Present Day World*. Islamic Studies, 1971. 10 (4), 343-355.
2. M. N. Khan, *Rights of Labor In Islam*. The Voice of Islam, 1975. 28. (3), 366-375, 399-400.
3. M. A. Khan, *Islamic Economics Annotated Sources in English and Urdu*, The Islamic Foundation, Leicester, 1983. (1-2).
4. A. Islahi, İbn Taimiyah's Concept of Market Mechanizm, Journal of Research in İslâm Economics, January, 1986. 2 (2), 55-66.
5. M. Benaboud, *Economic Trends in al-Andalus During the Period of the Ta'ifah States (11th Century A.D./5th Century A.H.)*. Islamic Studies, 1987. 26 (1), 1-30.

---

43 <http://www.ekodialog.com> Erişim Tarihi. 01.10 2017.

6. A. H. M. Sadeq, *Factor Pricing and Income Distribution from an Islamic Perspective*. *Toughts in Economics*. 1987. 8 (3).
7. A. H. M. Sadeq, *Factor Pricing and Income Distribution from an Islamic Perspective*. *Journal of Islamic Economics*, 1989. 2 (1), 45-64.
8. M. F. Khan, *Factor of Production and Factor Markets in Islamic Framework*, *Journal of King Abdulaziz University, Islamic Economics*. 1990. 2, 25-46.
9. Assef Bayat, *The Work Ethic in Islam A Comparison with Protestantism*. *The Islamic Quarterly*. 1992. 36 (1), 5-27.
10. M. R. Akhtar, *An Islamic Framework for Employer-Employee Relationship*. *The American Journal of Islamic Social Sciences*, 1992. 9 (2), 202-218.
11. F. Agnes, *Economic Rights of Women in Islamic Law*. *Economic and Political Weekly*, 1996. 31 (41/42), 32-38.
12. M. Shatzmiller, *Women and Wage Labour in the Medieval Islamic West Legal Issues in an Economic Context* *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, 1997. 40 (2), 174-206.
13. S. M. Ghzanfar, *The Economic Thought of Abu Hamid al-Ghazali and St. Thomas Aniqas Some Comprasional Parallels and Links*, *Historical of Political Economy*. 2000. 32.
14. Z. Hasan, *Treatment of Consumption in Islamic Economics*. *Journal of King Abdulaziz University Islamic Economics*, 2005. 18 (2), 29-46.
15. A. A. Zulfiqar, *Religious Sanctification of Labor Law Islamic Labor Principles and Model Provisions*, *Journal of Labor and Employment Law*, 2007. 9 (2), 421-444.
16. A. Zaman, *Islamic Economics A Survey of the Literature Islamic Studies*, 2009. 48 (4). 522-566.
17. J. Syed, *Principles of Employment Relations in Islam A Normative View*. *Employee Relations*, 2010. 32(5), 454-469.
18. S. A., Abu Samah, *Prophetic Best Practices in Business for Human Capital Development*. *GJAT*, 2011. I. 1 (1).

19. Y. F. Zulfikar, *Do Muslims Believe More in Protestant Work Ethic Than Christians? Comparison of People with Different Religious Background Living in the US*. Journal of Business Ethics, 2012. 105 (4), 489-502.

20. A. Rafiki, *Islamic Human Capital and Firm Performance An Evidence of Small and Medium Enterprises in Bahrain*. International Journal of Business and Management, I. 2014. 9 (4).

21. Masudul Alam Choudhury, *Ibn Haldun's Political Economy*, İslâm Ekonomisi ve Finansı Dergisi, 2016 (2),1-33.

22. Mehmet Bulut, *A Comparison between Ottoman Cash Waqfs (CWs) and Participation Banks and Modern Interest-Free Financial Institutions*. Vakıflar Dergisi, 2016. 46, 23-45.

23. Mehmet Bulut, *Waqfs as Public Goods The Case of Ottoman Cash Waqfs. Society for Values in Higher Education 93rd Annual Meeting (Sacrifice, Consumption, and the Public Good)*. 12-16 Temmuz 2017. Simmons College, Boston, USA. 28.

6.3. Bildiri

1. Toseef Azid, *The Concept and Nature of Labor in Islam*. The International Conference on Teoretical Foundation of Islamic Economics Islamic Research and Training Institute, Islamic Development Bank, Jeddah, Islamabad, Mart, 2000.

2. A. Islahi. *An Analytical Analysis of al-Ghazali's Thought on Money and Interest*, The International Conference on Legacy of al-Ghazali, ISTAC, Kuala Lumpur, October, 2001.

3. J. Syed, *An Historical Perspective of Islamic Modesty and its Implications for Female Employment*. Women's History Conference, IFRWH, UNSW, Sydney. 2005.

4. J. Syed, *Sour Grapes or Voluntary Submission? An Islamic Perspective of Adaptation and Social Choice in the Context of Gender Division of Labor*. The Annual Meeting of Human Development and Capability Association, Groningen, September, 2006.

5. M. T. al-Hamdi, *Ibn Khaldun The Father of the Division of Labour*. The International Conference on Ibn Khaldun, Madrid Islamic Culture Centre. Madrid. November, 2006.

6. A. Hashi, A. *Human Capital Development from Islamic Perspective*. The International Conference on Human Development, UMP Kuantan Pahang, Malaysia. May, 2009.

7. Toseef Aziz, *Appraisal of the Status on Research on Labor Economics in the Islamic Framework*. 7th International Conference on Islamic Economics, King Abdul Aziz University 2010.

8. A. Zaman, *Redefining Islamic Economics The Basic Concepts and Thoughts in Islamic Economics*, Istanbul. March, 2013.

9. F. Savasan, *Discussion on the Paper by Muhammad Iqbal Anjum (Review of Research Paper A Progressive Universal Islamic Perspective on Free Mobility of Labor by Muhammed Iqbal Anjum)*. Labor in Islamic Economics Workshop III, 5 April, 2015. 109-121.

10. *International Congress on Islamic Economics and Finance Uluslararası İslâm Ekonomisi ve Finansı Kongresi*, Sakarya, (21-23 Ekim 2015) (ed. Mehmet Asutay vdğ), Beşiz Yay., 2016.

11. Mehmet Bulut, *Waqfs (CWs) and Financing of Education at Ottoman Experience*. International Symposium on Waqf and Higher Education-Comparative Best Practices, Challenges and Way Forward (ISWHE 2016). (28-30 Mayıs 2016). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul. 2016. 16-19.

6.3.1. Bildiri Özetleri

1. Gökhan Dökmen vdğr. *Din ve Ekonomi Bağlamında İslâm Maliye Sistemi ve Günümüz Maliye Sistemiyle Karşılaştırılması*, Uluslararası İslâm Ekonomisi ve Finansı Kongresi Bildirileri, Sakarya, 2015. s. 331-347.

2. Mehmet Bulut vdğr., *Alturistik Finans Modeli Olarak Osmanlı Para Vakıflarına Bakış*. 4th International Islamic Economics and Finance Congress. 15-16 Temmuz 2017. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul. 2017. s. 74.

3. Cem Korkut, vdğr. *A Countermeasure Against Financial Crises: The Balkan Financial Stability Fund (Finansal Krizlere Karşı Bir Önlem Balkan Finansal İstikrar Fonu)*. Mediterranean International Conference on Social Sciences (MECAS 2017). 19-22 Mayıs 2017. Donja Gorica Üniversitesi. Podgoriçe, Karadağ. 2017. s. 106-107.

4. Cem Korkut vdğr. *Islamic Financial Stabilization Fund (İslâmî Finansal İstikrâr Fonu)*. International Symposium on Continuity and Change in North Africa, Turkey & Iran. 20-22 Nisan 2017. İran Araştırmaları Merkezi & Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi. Ankara, 2017. s. 83.

5. Mehmet Bulut vdğr. *A Look to the Cash Waqfs (Vakf-ı Nukud) as Islamic Financial Institutions and Instruments*. Sarajevo Islamic Finance and Economics Conference (SIFEC 2014)-New Challenges for Islamic Economics and Finance Development. 20-21 Kasım 2014. Saraybosna, Bosna Hersek, 2014.

6. 4. Atölye Çalışması

4-5 Nisan 2015 yılında İstanbul'da düzenlenen İslâm İktisadı ve Emek Konulu III. İslâm İktisadı Atölyesi'nin Bildirileri, (ed. Yusuf Enes Sezgin) Türkiye İktisâdî Girişim ve İş Ahlâkı Derneği tarafından 2016 yılında İstanbul'da basılmıştır.

1. Saffet Köse, İslâm Hukûku Açısından Emek, s. 1-20.
2. Toseef Azid, İslâmi Bir Düzendeki İşgücü Piyasası Gözlem ve Değerlendirme, s. 53-56.
3. Zeyneb Hafsa Orhan, *Beşeri Sermaye Kavramı Üzerine Eleştirel Bir İnceleme İslâm İktisat Fıkhının Yaklaşımı*, s. 57-72.
4. Mustafa Macit, *Risk Ortamında Çalışmanın/Emeğin Değeri ve Din Teoriden Pratiğe*, s. 73-92.
5. Latife Reda, İslâm'da Emek, İşçi Hakları ve Göç Mefhumları, s. 93-118.
6. Muhammad Iqbal Anjum, İşgücünün Serbest Hareketliliği Üzerine İlerlemeci Bir Evrensel İslâmi Yaklaşım, s. 119-145.
7. Salman Ahmed Saikh vdğr. *Ana Akım ve İslâmi İktisatta Emeğin Rolü ve Emeğe Yaklaşımına Dair Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, s. 147-166.
8. Yasien Mohamed, İş Bölümü ve Teorik Temelleri İbn-i Haldûn ve Adam Smith'in Karşılaştırılması, s. 167-203.
9. Kadir Yıldırım, *İslâmi Hassasiyetin Yoksullukla İmtihanı Osmanlı'nın Son Dönemlerinde Devlet ve Kadın İşçiler*, s. 205-232.
10. Siham Matallah vdğr. *Mena Bölgesinde Eşitsizlik İşgücü Piyasası ve Ekonomik Büyüme Yönetişim Mevcut Problemleri Hali İyileştirebilecekken Gözden Kaçırılan Bir Unsur mudur?* s. 233-256.
11. Rajai Ray Jureidini, *Katar'da İslâm Etiği ve Göçmen İşçiler*, s. 257-284.

6. 5. Konferans Bildirileri

2014 yılında IIEFC (International Research and Study Center of Islamic Economics and Finance) tarafından İstanbul'da I. Uluslararası İslâm Ekonomisi ve Finansı Konferansı düzenlenmiş 4 oturumda yapılmıştır. Oturum başlıkları:

1. İslâm Ekonomisinin Kadim Kaynakları
2. Osmanlı'da İslâm Ekonomisi Uygulamaları Para Vakıfları
3. Günümüz İslâm Ekonomisi ve Finansı Uygulamaları
4. İslâm Ekonomisi ve Finansı Eğitimi⁴⁴

11-13 Eylül 2015 tarihinde IIEFC (International Research and Study Center of Islamic Economics and Finance) tarafından İstanbul'da II. Uluslararası İslâm Ekonomisi ve Finansı Konferansı düzenlenmiş 52 bildiri sunulmuş ve bildiri özetleri, Sebahattin Zaim Üniversitesi tarafından İstanbul'da 2015 yılında yayınlanmıştır. Sunulan bildiriler:

1. Hayrettin Karaman, *Past Present and Future of Islamic Economics*. s. 5.
2. Zamir Iqbal, *Global Islamic Finance Role of Islamic Finance in Enhancing Shared Prosperity*, s. 57.
3. M. Kabir Hassan, *The Prospect of An Islamic Common Market*. s. 13.
4. Bilkis Ismail, *Sharia'a Compliant Funds Substance V Form*. s. 15.
5. Humayon Dar, *5. Collective Strategy for Growth and Competition for Islamic Banking and Finance*. s. 5.
6. Wan Nursofiza, *Do Young Muslims Subscribe to Islamic Financial Products?* s. 13.
7. Arif Ersoy, *The World View of Islamic Economics and Balanced Relations among Social Institutes*. s. 14.
8. Mehmet Bulut, *A Long Run Review on the Ottoman-European Financial Institutions and Markets*. s. 15.
9. Erkam Kutlutaş, *The Movements of Conventional and Islamic Bank Deposit Returns and Inflation in Malaysia and Turkey*. s. 16.

---

44 <http://www.izu.edu.tr/tr-TR/arastirma-merkezleri/i-uluslararası-islam-ekonomisi-ve-finansi-konferansi-2014/2420/Page.aspx> Erişim Tarihi: 05.10.2017.

10. Serden Özcan, *Placing Principals Ahead of Principles: Hiring of Managers from Conventional Banking for New Islamic Banking Branches in Turkey 2002-2015*. s. 7.
11. Halit Yanıkkaya, *Pabuçcu Determinants of Bank Margin of Islamic and Interest Based Banks Islamic Financial System is a Solution for Financial Crisis Surayyo Shoamirova*, s. 19.
12. Asad Ilyas, *Performance of Islamic Bank a Study on Islamic Banks of Pakistan*. s. 18.
13. Yasir Küçükşahin, *Impact of Macroeconomic Volatilities on Sharia Compliant and Non-Compliant Equity Prices in Turkey*, s. 20.
14. Hichem Hamza, *Monetary Policy Transmission in the Presence of Islamic Banks Toward a Dual Monetary System?* s. 22.
15. Khalid Mohamed Mohamud, *Wealth Planning and Management A Comparative Analysis between Conventional and Islamic Systems*. s. 21.
16. Tarik Akin, *The Composite Risk-Sharing Finance Index Implications for Islamic Finance*. s. 43.
17. Mehdi Behname, *Does Stock Hedge Gold? The Case of Iran*. s. 23.
18. Mohamed Fairouz, *The Shari'ah Basis for Imposition of Fees and Charges in Islamic Banking Products and Services*. s. 30.
19. Surayyo Shoamirova, *The Role of Gold as Sharia'h Compliant HQLA*, s. 31.
20. Neil Fargher, *Borrowings in the Banking Industry*. s. 28.
21. Abdolreza Mohseni, *The Impact of Managerial Ownership on Firm Performance*. s. 29.
22. Talat Hussain, *Factor Affecting the Financial Performance of Takaful Companies in Pakistan*, s. 24.
23. Mohd Iqbal Malik, *Current Historic Analysis to Ethical Philosophy of Islamic Finance*. s. 27.
24. Mir Riaz Ansary, *The Desire for Financial Security as a Contributor to Systemic Instability*. s. 26.
25. Nada Dreca, *Islamic Finance Concept and its Opportunities in Bosnia and Herzegovina*. s. 25.

26. H. Ali Ata, *Türkiye’de Mevduat ve Katılım Bankaları Etkinliğine Etki Eden Faktörler*. s. 32.

27. Mehmet Bulut vdğr. *Modern Bankacılık ve Finans ile Modern İslâmi Bankacılık ve Finansın Temel Dinamikleri ve Tarihi Perspektifden Karşılaştırmalı Analizi Faaliyet Raporları Ne Söylüyor?* s. 33.

28. Sümeysra Kara vdğr. *Geleneksel Bankacılık ve Katılım Bankacılığı Karşılaştırmalı Bir Analiz*. s. 34.

29. Halil Arslan vdğr, *Kira Gelirine Dayanan İcâre Sukûk İçin Fiyatlama Modeli*. s. 54-55.

30. Nihat Gümüş, *Mobilizing Sukuk for Infrastructure Finance*. s. 56.

31. Kaouther Bouzamitta, *Tunisian Islamic Finance Sukuk Law a Critical Study Credit Enhancements for Sukuk Issuance of Local Governments*. s. 36.

32. Rajesh Pai, *Destabilizing of Islamic Finance Futures Market in Derivative Sector*. s. 38.

33. Fatih Kazancı, *İslâm’da Satış Uygulamaları ve Mezheplerin Konuya Yaklaşımı Üzerine Bir Analiz*. s. 39.

34. Yunus Emre Aydınbaş, *Türkiye Kredi Kartı Uygulamasında Bankaların Üye İş Yerlerinden Tahsil Ettiği Komisyonun İslâm Hukûku Açısından Değerlendirilmesi*. s. 40.

35. Eren Sümer, *Sukûk Piyasası Dünya Örnekleri Türkiye Uygulaması ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*. s. 42.

36. Miraç Çeven vdğr. *Dünyada ve Türkiye’de Mikrokredi Uygulamaları*. s. 41.

37. Mehmet Bulut vdğr. *Osmanlı Balkan Coğrafyasındaki Belli Başlı Şehirlerin Mikrofinans Modeli Olarak Analizi*. s. 52.

38. Siti Nur Rosifah, *Waqf-Based Cooperative Innovations in the Management of Waqf in Indonesia as One of the State Economic Indicators Based on Ta’awun Culture and Its Role as A Reduction of Poverty*. s. 46.

39. Ahmad Abdulkadir Ibrahim, *Role of Zakat in Alleviating Poverty*. s. 44.

40. Zurina Shafii, *Governance Regulatory Framework for Waqf in Selected Countries*. s. 57.

41. Gülsüm Çınar Dolgun vdğr. *Economic Justice According to the Qur'an and the Sunnah and its Implications for Contemporary Societies*. s. 47.

42. Gürçan Avcı vdğr. *Modern Finans Sistemine İslâmi Bir Alternatif: Zekât Kurumu Modeli*. s. 53.

43. Mehmet Bulut vdğr. *Finansman Mâliyeti Bağlamında Osmanlı Para Vakıflarında Uzun Dönemde Kâr Oranlarının Analizi*. s. 50.

44. Mehmet Bulut vdğr. *Osmanlı Toplumunda Bireysel Refahın Uzun Dönemdeki Analizi Para Vakıflarındaki Ücretler*. s. 51.

45. Mevlüt Çam, *Vakıf Akar Türleri*. s. 48.

46. Hüseyin Çınar, *Osmanlı Para Vakıflarında Güvenirlik ve Kredibilite Şartları*. s. 49.

47. Mahmoud al-Khaldi, *The Legitimacy of the Contemporary Investment of Waqf Funds "Jordan as an Example"*. s. 60.

48. Aydın Kudat, *Formula of Convention and the Law Consequences of Monetary Endowments*. s. 62.

49. Mohammad Golamur Rahman. *Financial Resources for Social Solidarity to the Poor in the Light of Islamic Thought*. s. 58.

50. Mohammad Miftah Habib. *The Impact of the Application of Islamic Values and Rules in the Consumption Function*. s. 59.

51. Sidahmed Bouhezam, *Islamic Modes of Finance and Its Impacts on Reducing Poverty in the Islamic World*. s. 61.

52. Surayyo Shaamirova, *Collapse Of Ethics During The Financial Crisis Case Of Northern Rick Bank Plc*. s. 17.

6. 5. 1. Konferans Bildiri Özetleri

1. Mehmet Bulut, vdğr, *A Look to The Ottoman Cash Waqfs As Altruistic Finance Model*. International Conference on Philanthropy for Humanitarian Aid (CONPHA 2017). 23-24 Mayıs 2017. Sultan Şerif Ali İslâm Üniversitesi. Darussalam, Brunei. 1-14.

2. Mehmet Bulut vdğr. *The Philanthropic Aspect of Islamic Finance in the Light of Historical Dynamics A Proposal for Assistance to Illegal Immigrants*. Third Sarajevo International Conference on Irregular Migration towards EU and Balkan Countries.

27-30 Nisan 2017. Uluslararası Saraybosna Üniversitesi (IUS). Saraybosna, Bosna Hersek. 2017. s.22.

3. Mehmet Bulut vdğr. *An Operational Comparison between Applications of Participation Banks and Ottoman Cash Waqfs (CWs)*. International Joint Conference on Islamic Economics and Finance (IJCIEF). 1-3 Eylül 2016. İstanbul, 2016. 106.

6. 6. Tartışmalı Toplantı

İSAV (İslâmi İlimler Araştırma Vakfı) tarafından düzenlenen *Para Fâiz ve İslâm* adı altında Sabri Orman, Ahmet Tabakoğlu, Abdülaziz Bayındır, Hamdi Döndüren, Beşir Gözübenli, Erol Zeytinoğlu, Mehmet Erkal, Hüner Şencan'da oluşan akademisyenlerin katıldığı tartışmalı bir ilmi toplantı yapmış bu tartışmanın metinlerini 2015 yılında 304 sayfadan oluşan bu kitap, İSAV kitaplığı tarafından İstanbul'da yayınlamıştır.

6.7. Panel

H. Bazian, *Islamic Political Ethics through a de-Colonial Frame*. Public Lecture Panel, Islamic Studies Summer School, Granada, Spain. June, 2014.

Sonuç

Emek kavramı, bir iş yapmak için çalışıp gayret etmeyi ifade eden bir terimdir. İslâm Dininin iki temel kaynağı olan Kur'an-ı Kerim ve hadislerde bu kavram "**kesb**", "**sa'y**" ve "**cehd**" kelimeleriyle karşılık bulmuştur.

Varlıkların rızkını temin eden Yüce Allah, onlara irade ve güç vererek helalinden kazanma yollarını göstermiş, helal kazanç övülürken haram kazançtan sakınmamız da emredilmiştir.

Emek, Ekonomi, İktisat Kavramlarının İslâm Dini İle (Ayet ve Hadislerle) İlişkisi Bağlamında Bir Literatür Denemesi adlı araştırmamız sonunda Âyet ve Hadislerde Emek konuları yanında *Emek, Sermaye, Emek ve Ekonomi, İslâm'da Emek, Din ve Ekonomi İlişkisi, İslâm'ın Emeğe Bakışı, Emek ve İşçi-İşveren Münâsebetleri, İslâm Ekonomisinin Prensipleri, İslâm Ekonomisinde Gelir ve Sermaye, İslâm'da Ekonomik Doktrinler, Çağdaş Doktrinler ve İslâm, İslâm'da Sosyo-Ekonomik Değerler, İşçi-İşveren Münasebetleri, İktisât ve İslâm, İktisat Din İlişkisi, Kur'ân ve Sünnette İktisâdî Metinler, Çalışma Hayatı ve İslâm, İslâm'da Ticâret, İslâm Hukûkunda İstihdâm, İslâm'da Ücret Kavramı, İş Ahlâkı, İşçi Gücü, İşçi Hakları, İslâm Hukûkunda Kadınların Ekonomik Hakları ve İs-*

lâm ile Protestanlıkta Çalışma Etiği'nin Karşılaştırılması gibi konular üzerine Türkçe, Arapça, Farsça, İngilizce kitaplar, ders notu, makaleler, tezler, bildiriler yazıldığını ve konferanslarda sunumlar yapıldığını tespit ettik. Atölye çalışmalarıyla da İslâm'da Emek konusunun tartışılmış, bildiriler sunulmuş ve bu bildirilerin yayınlanarak insanların hizmetine sunulmuştur.

Bu alanda yazılan kitap, tez, makale ve bildirilerin İşçi-İşveren Münasebetleri, Emek, Sermaye, Emek-Sermaye Ortaklığı (Mudârebe), İstihdâm, İktisâd gibi konular eksenli çalışmalar olduğu tespit edilmiştir.

Şüphesiz yazılanlar ve neşredilenler bizim tespit ettiklerimizle sınırlı değildir. İnsanın olduğu her yerde iş, emek, ücret gibi konular dün tartışılmış, bugün tartışılmakta ve yarın da tartışılmaya devam edecek ve bu konularla ilgili kitaplar, makaleler yazılacak ve Kongre ve Sempozyumlar düzenlenmeye devam edecektir.

Kaynakça

Kur'ân-ı Kerîm.

el-Buharî, Muhammed b. İsmail. *el-Câmiu's-Sahîh*. Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

Ebû Dâvûd Süleyman b. el-Eş'as, *Sünen*, Çağrı Yayınları. İstanbul, 1992.

Ebû Amr Osman b. Abdірrahmân İbnu's-Salah eş-Şehrezûrî, *Ulûmu'l-Hadîs*, (tah. Nureddin İtr), Dâru'l-Fikr, 1406/1986.

Ebu'l-Fazl Cemaluddin Muhammed b. Mukrim b. el-Manzur. *Lisânu'l-Arab "Sa'y"* mad., Dâru Sâdır, Beyrut, ts.

Ebû Abdіllah İbn Mâce, *Sünen*, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

İngilizce Türkçe Redhouse. 30. Baskı, Redhouse Yayınları, İstanbul, 1986.

Key Dictionary, Key Publishing, Ankara, 2016.

Kırbaşoğlu, Mehmet Hayri, *İslâm Düşüncesinde Sünnet*. Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 1996.

Koçyiğit, Talat, *Hadîs Usûlü*, 3. Baskı, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1987.

Muhammed b. İsâ et-Tirmizî, *Sünen*, Çağrı Yayınları. İstanbul, 1992.

Muslim b. el-Haccâc. *el-Câmiu's-Sahîh*. Çağrı Yayınları. İstanbul, 1992.

en-Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb, *Sunen*. Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

İmam Nevevî, *Riyâzu's-Salihîn (Peygamberimizden Hayat Ölçüleri) Tercüme ve Şerh* (terc. Kandemir, M. Yaşar vdğr.), Erkam Yayınları, İstanbul, 2014.

İnternet

<http://www.ekodialog.com/Makaleler/iktisât-ekonomi-din-iliskisi.html>

<http://huseyinatay.com>

<http://www.İsam.org.tr/makaleler>

<http://www.İsam.org.tr/tezler>

<http://www.izu.edu.tr/tr-TR/arastirma-merkezleri/i-uluslararası-İslâm-ekonomi-si-ve-finansi-konferansi-2014/2420/Page.aspx>

<http://www.toplukatalog.gov.tr>

<http://www.tez.yok.gov.tr>